

Jedno objašnjenje za pominjanje srpskog naroda kao „titulara države” jeste da se radilo o nameri da se istakne poseban doprinos srpskog naroda u istoriji države Srbije. To, dakako, jeste istorijska činjenica, ali kakav ustavnopravni značaj ona ima ili treba da ima danas i ubuduće? Ako je tako bilo u prošlosti, treba li tako da bude i danas i u budućnosti, u kojoj ustav treba da važi? U tom pogledu srećnije rešenje je imao Ustav Srbije iz 1990, referisanjem na prošlost u preambuli („Polazeći od vekovne borbe srpskog naroda za slobodu, njegove slobodarske, demokratske i državotvorne tradicije, istorijskog razvoja i zajedničkog života svih naroda i narodnosti u Srbiji...”), ali definišući državu Srbiju kao državu „svih građana koji u njoj žive”.

S obzirom da u Srbiji (želeo to neko da prizna ili ne) postoji i tradicija diskriminacije stanovništva druge etničke pripadnosti, u pojedinim epohama snažno izražena, uključujući tu i epohu koja je neposredno prethodila donošenju ustava 2006, postojali su svi razlozi da se ustav programski projektuje kao najava i simbolička garancija negacije takve prakse, čime bi se ostvarila integrišuća funkcija ustavnog dokumenta u odnosu na građane nesrpskog porekla. Nasuprot tome, rešenje iz Ustava iz 2006, ako ičemu, može doprineti jedino njihovoj homogenizaciji. Uostalom, u tradiciji je srpske ustavnosti i to da bude, makar na deklarativnom nivou, avangardna (naročito Sretenjski i Vidovdanski ustav, kao i, na specifičan način, ustavi socijalističke epohe). Tako bi Srbija mogla da se podiči da je na početku 21. veka, kao i ranije u istoriji, uprkos mnogim nepovoljnim okolnostima, svoju budućnost projektovala prema najvišim dometima ustavnopravnih koncepcija. Umesto toga, ustavotvorac se opredelio za formulaciju koja je naprosto perfidna: pominjanjem svih građana prividno nije favorizovan većinski narod, a u stvari jeste i to posebnim izdvajanjem srpskog naroda, pri tome izdvajanjem sa sasvim nejasnim ustavnopravnim smislom. Da se Vlasi ne dosete...

Ukratko, dakle, ako se želela istaći uloga srpskog naroda u istorijskom smislu, za to je imalo daleko boljih formulacija, koje bi upravo to i istakle, referisanjem na prošlost. Umesto toga, Ustavom iz 2006. Srbima je priznat status konstitutivnog naroda, koji je ranije, po Ustavu Srbije iz 1974, bio priznat i svim drugim jugoslovenskim narodima i narodnostima u okviru Srbije.<sup>4</sup> Formulacijom o državi svih građana iz Ustava Republike Srbije iz 1990. na prihvatljiv način supstituisan je nestanak koncepta konstitutivnog naroda/narodnosti, da bi se stilizacijom 1. člana Ustava iz 2006. i isticanjem srpskog naroda kao „titulara države” – sa odista nejasnim sadržajem i dometom tog isticanja – otišlo umnogome unazad u pogledu modernosti ustavnopravnih koncepcija. U krajnjoj instanci, takvo rešenje je suštinski suprotno i samoj pravnoj logici, naročito svojstvenoj pravu ljudskih prava, da se jednom dosegnuti standardi ne snižavaju.

#### Protiv novog partijskog ustava

To pitanje moralo je doći na red pre ili kasnije. I došlo je: predsednica skupštine pokrenula je inicijativu, kaže se u vesti Tanjuga, da se formira akcioni tim „u okviru republičkog parlamenta koji će započeti dijalog o suštinskim promenama političkog sistema u državi, izmena[ma] izbornog zakona i na kraju i Ustava Srbije”. O potrebi da se promeni Ustav od 2006. bilo je na stranama Peščanika već mnogo reči. Iz više razloga, a ne samo zbog svoje preambule, taj Ustav je loš. Pored toga što ima loš sadržaj, taj Ustav je i donet na pogrešan i krajnje sumnjiv način. On je bio konačna institucionalna potvrda promašenosti promena od kojih se posle 5. oktobra 2000. mnogo očekivalo. Posle izbora iz 2012, razmišljalo se na ovom mestu da bi stranke koje su prešle u opoziciju trebalo da postave donošenje novog ustava u središte svog političkog rada. Upravo je promena ustava ona tačka u kojoj se kod